

sveta je še razun nje! — Gostota te premičnice pa doseže le peti del gostote zemljine snove, to je toliko kakor da je ta planet tako gost kakor naša voda. Uran se zavrti v svoji poti 1 miljo v 1 sekundi. Kakor majhno se tudi solnce na Uranu vidi, je vendar njegova luč že tako močna, da doseže močnost 300 naših šipov ali polnomesecev; in tudi toplota se množi po gostem ozračju te premičnice. Do sedaj je za gotovo 6 spremnic ali mesecev Uranovih znanih; al prav verjetno je, da so še 4 ali saj 2 več. Uni šesteri imajo dve čudni posebnosti. Vrté se namreč okoli planeta od izhoda do zahoda, tedaj celó narobe kakor naš mesec in meseci Jupitrovi in Saturnovi; in potem so njeni poti v pravem ali strmem okljaku (kotu) s potom Uranovim, med tem ko je pot naše lune precej taista, kakor pot zemljina. Uranu najbližnja spremnica se zavrti okoli njega v 5 dneh, 21 urah in 25 minutah; in najdaljša pa v 107 dneh, 16 urah in 14 minutah. — Starejši Herschel je 13. sušca 1781 Urana najdel.

i) Neptun. Astronom Le Verrier v Parizu je na potu Uranovem večkratna motenja opazoval, in je zatega voljo mislil, da mora za Uranom še drug planet biti, in je kraj, kjer se ta najti mora, tako na tanko popisal, da ga je dr. Galle na zvezdarnici berlinski 23. septembra 1846 resnično najdel. Ta planet ima ime Neptuna, rimskega boga morja, in je nad 621 milijonov milj od solnca oddaljen. Svojo pot okoli solnca dokonča v 164 letih, 225 dneh in 17 urah. Tedaj tako dolgo je na Neptunu eno leto! Koliko časa za vrtenje okoli svoje osi potrebuje, se še, kakor pri Uranu ne, ni dalo določiti zavoljo neizmerne njegove daljnosti. Verjetno je, da je njegovo presredje nad 8000 milj; njegovo okrožje 25.000 milj, okrožno površje 206 milijonov kvadratnih, in kubično držanje blizo 280.000 milijonov kubičnih milj. Neptun je tedaj 102-krat veči kakor zemlja. On ima tudi kakor Saturn okoli sebe obroč ali prstan, in tudi 2 meseca, katerih pa se gotovo bode še več najdló.

Toliko tedaj o do sedaj najdenih planetih. Le majhno trohico celega stvarstva smo premišljevali, in z občudenjem smo napolnjeni. Kolikor bolj nas mora vse stvarstvo, vse milijone prijazno jasnih zvezdic na nebu spodbadati in opominjati, občudovati in moliti v prahu Taistega, ki je vse to stvaril, ki pa tudi vse to v tako lepem redu ohranjuje!

Zabavno berilo.

Od kadaj je lotrija v Avstrii?

Vsakdo vé, kaj je lotrija in mnogo jih je, ki so že marsikter goldinarček zastavili v nji; al malo jih je, ki vedó, odkadaj se je pričela v našem cesarstvu. Da se ni pričela v vseh deželah v istem času, pozvedamo iz sledečega:

V prestolnem mestu Dunaji začela se je leta 1752, in sicer 21. oktobra; izsrečkane so bile prvokrat številke 26, 81, 53, 11, 74.

V Pragi se je odprla lotrija 1754. leta 12. oktobra; prve številke so bile vlečene 22, 75, 33, 71, 44.

Za Dunajem in Prago je lotrijo dobil Gradec na Štajarskem, kjer so 1757. leta 23. novembra številke 32, 52, 5, 22, 14 prišle na svetlo.

V Brni na Moravskem so dobili lotrijo 1777; 24. decembra so bile srečkane številke 45, 51, 87, 62, 55.

V Lincu v gornji Avstrii je prvo srečkanje bilo 6. svečana 1778 s številkami 76, 56, 38, 40, 18.

Na Ogerskem se je odprla loterija 1810. leta 4. svečana s številkami 74, 75, 86, 46, 12.

Od leta 1752 do leta 1809 je bilo na Dunaji, v

Pragi, Brni in Lincu vsak mesec eno srečkanje — samo v Gradcu se ni ta igra dopadala, ker tukaj je do leta 1761 bilo leto in dan le eno srečkanje. Od leta 1762 se je srečkalo 4krat vsako leto, od leta 1778 pa se, kakor v družih mestih, srečka vsak mesec.

Ozir po svetu.

Pisma iz Srbije o Srbii.

(Dalje.)

V trdni noči pridem v Aranželo vac nazaj. Mesto je bilo razsvetljeno, kajti dan sv. Nikola tudi svetli knez slavi; zato je na vsakem oknu po več sveč gorelo, na sredi mesta so pa napravili strašen ogenj, kakor da bi hiše gorele. Bobni bobnijo in ropotajo, gajde brenčijo, dudle dudlajo, gosli in piščali pojó, narod veselo vrišče okoli ognja, kolo mendra in veselo poskakuje. Takega veselja v noči pod milim nebom pri ognji nisem še videl nikoli. Jako mi je dopadlo.

Drugo jutro jašim v Kragujevac nazaj; povsod po deželi so puške pokale kakor v najhujšem boji. Slavili so še sv. Nikola, brez praska pušk pa ni veselja. Prej so nek po vés teden slavili, in pojedli so mnogo krav in volov in druge živali, pa popili sode vina in rakije; zdaj slavijo po deželi obično po tri dni; zakon sicer dopušča samo en dan slaviti, al narod se, kar se starih običajev tiče, za zakon ne zmeni. Še se pripoveduje, da je knez Miloš zatekel neko veselje pri nekem seljaku. „Što imate?“ popraša knez. „Slavim sv. Arhangel“ — odgovori gazda. „Sv. Arhangel bil je včeraj“ — zagrmi knez. „Znam ja to“ — odgovori gazda — „a včeraj sem mu slavil glavu, danas mu slavim telo, juter čem mu slaviti peruti.“ „Pa, ako bi imel sv. Arhangel rep, ti bi mu tudi rep slavil“ — se knez jezno zadere in zavpije: „hajd, dvadeset i pet!“ „Tudi rep bi slavil, pa ga nema“ — odgovori gazda, se pokorno vleže, izdrži 25 odcepljenih mu batin in — slavi tretji dan peruti sv. Arhangel. Pa kaj marajo guze za batine, kadar so veliki možgani rakije in vina polni!

Kragujevac, sredotočno mesto kneževine srbske, stoji po vegasti dolini na reki Lepenici, okoli in okoli so hribje; vidi se samo v lepa nebesa. Kakor vsa zemlja, je tudi kragujevaška okolica zeló rodovitna, in kragujevaško vino in rakija slovite najbolj. Lepo polje okoli Kragujevca obdelujejo, kakor v Topčideru in pri Belem gradu, tako tudi tukaj, južni Čehi, naši marljivi bratje od črnega morja — Bulgari, umetno na lepoto in kinč pomenjenih mest. Bog me! tudi brhke ljubljanske Krakovčanke bi se mogle mnogo mnogo od prostih Bulgarov učiti. Bulgar je umeten, hvale vreden zemljodelec, da mu ga ni para. On je delaven, nikoli ga ne vidiš brez posla. Srbin je Bog me! vés drug človek; on je bolj vojniki in trgovec. Svojo puško in handžar rad malo pogleda, čibuk popuši, malo posedí, poleži in zaspí, in obdela in obseje svoje zemlje toliko, kolikor misli, da bo za zimski živež dosti, drugo ga ne briga; prepušča svinjam in drugim živalim. — Bulgarin nasproti pa po zemlji brba noč in dan, jo čisti, prekopuje, seje, sadi in presajuje. Pri tem je Bulgarin zeló trezen, njegovo jelo je: čorba iz paprike, česnja in čebulje, v katero si malo kruha nadrobi. Da! od te čorbe bi slovenska usta in želodec pregorela. Bulgarin svojo zemljo prisili, da mu mora obilo roditi. Za njegov plug ni treba treh parov volov, kakor za srbski; dosti mu jedan par. V suši umé Bulgarin iz daljnih rek in potokov vodo na svojo zemljo napeljevati; trud ga ne straši. V suši predlanski, ko je topčiderski potok bil čisto suh, so napeljali vodo iz daljne Save. Na Savi se je kolo vrtilo noč in dan in v Topčideru so se